

Disconnected / Reconnected

Editie Reijmerstok: 12 september t/m 11 november 2020

©Jonathan Wanders, 30 oktober 2020

Op 12 september 1944 begon de bevrijding van Nederland in Mesch, Zuid-Limburg. Kortbij Reijmerstok. Sinds die dag leven WIJ in vrijheid. Al 76 jaar lang zijn WIJ vrij.

Maar leven WIJ daadwerkelijk in vrijheid? En wie zijn die WIJ? Als er een WIJ is, is er ook een ZIJ. Leven ZIJ ook in vrijheid? Wat is onze verantwoordelijkheid als bevrijde mensen? Is onze bevrijding slechts een mooie herinnering óf is het een belofte aan toekomstige generaties, waar ook ter wereld?

Deze vragen en gedachten waren het uitgangspunt voor het kunstproject Disconnected / Reconnected. Een werk dat gaat over vrijheid en verbondenheid. Over koppeling en ontkoppeling.

Met het project Disconnected / Reconnected wil kunstenaar Jonathan Wanders mensen prikkelen en uitdagen. Hij wil aanleiding geven tot gedachten en conversaties. Het is een oproep tot een open dialoog. Disconnected / Reconnected doet dit door de confrontatie op te zoeken met onze collectieve recente geschiedenis en te laten zien hoe die verbonden is met onze situatie vandaag, als startpunt voor het voeren van een dialoog. Op bijzondere wijze worden iconische gebeurtenissen in een lokale setting beleefbaar en wordt een ander perspectief geboden aan een breed publiek.

Vrijheid

Het besef dat vrede en vrijheid niet vanzelfsprekend zijn, wordt met dit project doorgegeven aan huidige en toekomstige generaties op een vernieuwende, prikkelende en uitdagende manier. Onze vrijheid om te gaan en te staan waar we willen is door de Covid-19-maatregelen fors ingeperkt. Maar hoe erg deze wereldwijde gebeurtenis ook is, het virus leek een medicijn te zijn voor onze globale onverschilligheid. Voor onze ontkoppeling.

De beelden van de kunstinstallatie herinneren ons aan andere schokkende gebeurtenissen die van invloed waren en nog altijd zijn op onze vrijheden. De beelden zelf zijn niet schokkend, eerder vredig. Maar het gaat daarbij wel om een onheilspellende vrede.

Het kunstproject bestaat uit een installatie van 6 prikkelende en confronterende beeldborden in de openbare ruimte en een publiek toegankelijke debatavond, waarbij de open dialoog en het (opnieuw) leggen van verbindingen centraal staan. Het streven is dat de installatie met meerdere edities op diverse locaties wordt gepresenteerd.

Locatie

De eerste editie vindt plaats in Reijmerstok (NL). De installatie is geplaatst aan de rand van een wei, gelegen aan de kruising van de Reijmerstokkerdorpstraat met de Provinciale weg N598, naast de openbare parkeerplaats tegenover eetcafé A Gen Ing. Adres: Provincialeweg 1, Reijmerstok. De installatie is openbaar toegankelijk. De debatavond heeft nog niet kunnen plaatsvinden i.v.m. de Covid-19-maatregelen.

De locatie Reijmerstok is niet toevallig gekozen, want deze is gelegen op de weg tussen twee Amerikaanse Begraafplaatsen: de Amerikaanse Begraafplaats in Margraten en die in Henri-Chapelle, België. Daarnaast is de openbare parkeerplaats een centrale plek in Zuid-Limburg. Een verzamel- en ontmoetingsplek.

Periode

De installatie is te zien van 12 september t/m 11 november 2020. Deze data zijn gekozen vanwege hun symboliek: op 12 september 1944 begon de bevrijding van Nederland in Mesch en op 11 november 1918 werd de wapenstilstand ondertekend. Het einde van de Eerste Wereldoorlog. Toen was het station in Eijsden even wereldnieuws dankzij de vluchtende Duitse keizer Wilhelm II. Zowel Mesch als Eijsden zijn gesitueerd in de gemeente Eijsden-Margraten.

Installatie

Zes beelden van iconische gebeurtenissen zijn in een lokale setting geplaatst en te zien in de openbare ruimte. De beelden zijn samengesteld uit foto's, gemaakt met een smartphone in de gemeenten Maastricht, Gulpen-Wittem en Eijsden-Margraten, in combinatie met censurerende kleurvlakken waardoor een sterk geabstraheerde vertaling ontstaat van de gebeurtenissen.

Met het koppelen van iconische gebeurtenissen aan de lokale omgeving wil Jonathan het bewustzijn prikkelen dat de wereld niet ophoudt bij de grenzen van het eigen leef- en woongebied. Het proces van ontkoppelen naar (opnieuw) koppelen, van *disconnected* naar *reconnected*.

Van links naar rechts zijn de volgende beelden te zien bij de installatie in Reijmerstok:

- Twin Towers, 2001 / -----, -----
- Theo van Gogh, 2004. Charlie Hebdo, 2015 / Grote Staat, Maastricht
- MH17, 2014 / Akker, Wittem
- Alan Kurdi, 2015 / Dagstrand, Oost-Maarland
- Brussel, 2016 / Treinstation, Eijsden
- Christchurch. Sri Lanka, 2019 / Sint Servaasbasiliek, Maastricht

De beelden verwijzen naar tragische gebeurtenissen, maar toch is Jonathan optimistisch en ziet hij de toekomst positief. "Het verleden maakt wie we zijn, maar de toekomst bepaalt wat we doen en worden. Wij kunnen zelf beslissen wat we meenemen naar de toekomst. Als samenleving hebben we zo langzamerhand alle middelen tot onze beschikking, nu is het zaak ze op de juiste manier in te zetten. Dat betekent ook dat we de confrontatie en verbindingen moeten opzoeken, als startpunt voor het voeren van een dialoog."

Beeldcultuur en de rol van de smartphone

De mens ziet vandaag op één dag waarschijnlijk meer beelden dan iemand 100 jaar geleden in zijn of haar hele leven. Wat doet dit met ons? Het lijkt alsof we onverschillig en zelfs immuun worden voor al het ellendige nieuws en de bijbehorende beelden waarmee we telkens geconfronteerd worden.

De foto's van de installatie zijn met een smartphone gemaakt in de vorm van snapshots zoals die tegenwoordig overal worden gepost op sociale media. Deze vorm zorgt voor meer betrokkenheid van de toeschouwers dan het gebruik van professionele foto's. Iedereen kan de foto immers zelf gemaakt hebben. Sinds de introductie van de smartphone is iedereen een potentiële fotograaf en verslaggever. Ons leven is tegenwoordig onlosmakelijk verbonden met de smartphone. We volgen er de wereld mee en leggen ons leven er mee vast. Soms lijkt dit een verslaving, iets negatiefs, ook in relatie tot privacy. Voor talloze vluchtelingen is de smartphone echter ontzettend waardevol en onmisbaar als communicatiemiddel met hun familie of voor het bepalen van een veilige route. Velen hebben hun leven te danken aan hun smartphone.

De installatie stimuleert bezoekers om de getoonde locaties zelf te bezoeken en de gebeurtenissen op te zoeken met hun smartphone. De smartphone als hulpmiddel bij het proces van ontkoppelen naar (opnieuw) koppelen.

Proces

Disconnected / Reconnected maakt, net als vele andere projecten van Jonathan, deel uit van een proces. Net zoals het leven een proces is: een vloeiende beweging met losse en vaste verbanden. Disconnected / Reconnected is een vervolg op projecten van Jonathan zoals: Vluchtelingen (#1), de drie Remembrance Road edities en Memorial Wall (#2).

Titel: Disconnected / Reconnected

Locatie, editie 1: Reijmerstok (NL). De installatie is geplaatst aan de rand van een wei gelegen aan de kruising van de Reijmerstokkerdorpstraat met de Provinciale weg N598, naast de openbare parkeerplaats tegenover eetcafé A Gen Ing. Adres: Provincialeweg 1, Reijmerstok. De installatie is openbaar toegankelijk. De debatavond vindt plaats in Gemeenschapshuis A Gen Ing. Adres: Reijmerstokkerdorpsstraat 177, Reijmerstok.

Proces: Januari 2019 t/m september 2020.

Periode, editie 1: Installatie van 12 september t/m 11 november 2020. Datum van de debatavond is nog niet bekend.

Materiaal: 7 dibond borden met full colour opdruk en mat beschermfolie. 7 metalen frames met aluminium-look coating.

Afmetingen: De installatie bestaat uit 6 beeldborden en 1 infobord. Elk bord is 1,2 m breed x 0,9 m hoog x 4 mm dik, geklemd in een metalen frame. Onderkant borden bevindt zich op 1,1 m boven maaiveld, bovenkant borden op 2 m. Maat palen metalen frames: 50 x 50 mm. Totale breedte van de installatie is 32 m.

Initiatief: Jonathan Wanders.

Financiering en donateurs: Provincie Limburg, Stichting Brand Cultuurfonds Limburg, Stichting Kanunnik Salden/Nieuwenhof, Elisabeth Strouven Fonds, Gemeente Gulpen-Wittem, Stichting Art Buro Limburg, Coöperatiefonds Rabobank Zuid-Limburg Oost, HeusschenCopier Landschapskracht, Stichting Fonds voor Sociale Instellingen, carlabloemen.nu en alle donateurs van Voordekunst.

Met speciale dank aan: Evelyne Wanders-Schreurs, Hanny Wanders-Faarts, Valentine Wanders, Gilles van de Wouw, Marc Heusschen, Margot Krijnen, Robert-Michael Joseph, Ko van Dun en Wanda Reiff. Dank aan Eetcafé A Gen Ing voor de gastvrijheid en familie Huynen voor het beschikbaar stellen van een gedeelte van de wei voor de installatie.

Foto's: Ralph Sluysmans.

© Jonathan Wanders

Installatie Reijmerstok: 12 september t/m 11 november 2020

De zes beeldborden van de installatie *Disconnected / Reconnected* zoals te zien in Reijmerstok in de periode van 12 september t/m 11 november 2020.

Het infobord van de installatie *Disconnected / Reconnected* zoals te zien in Reijmerstok in de periode van 12 september t/m 11 november 2020.

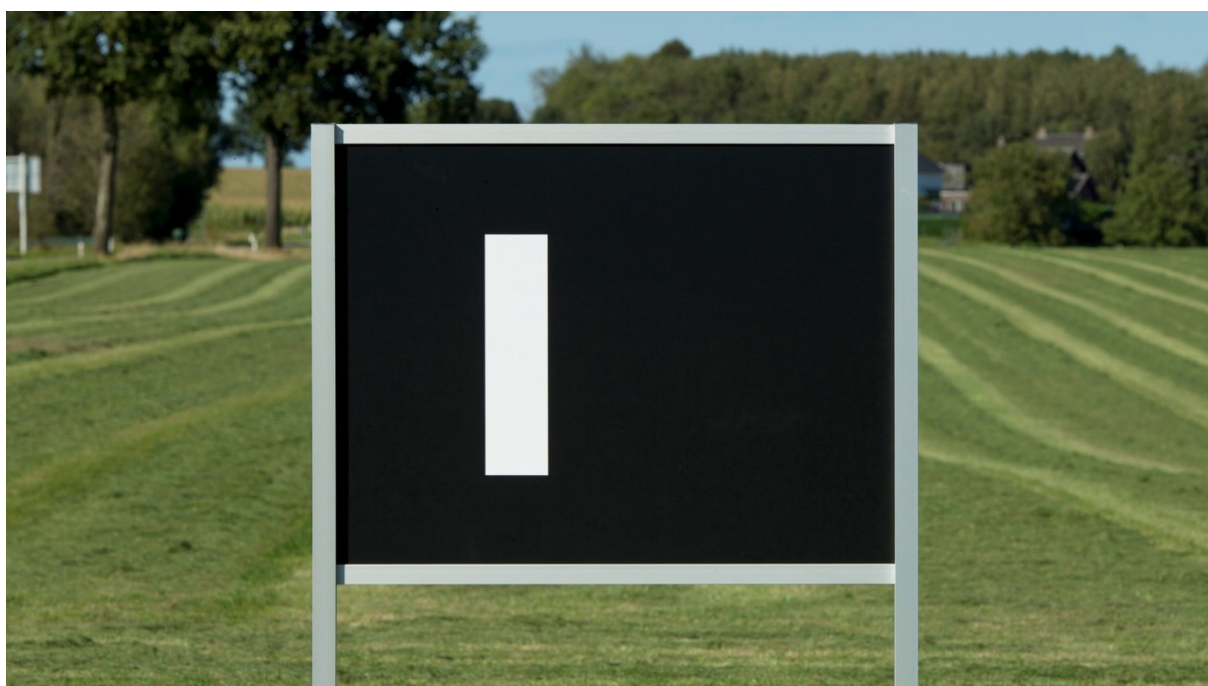
Algemene toelichting beelden installatie

Op de volgende pagina's wordt elk beeld toegelicht.

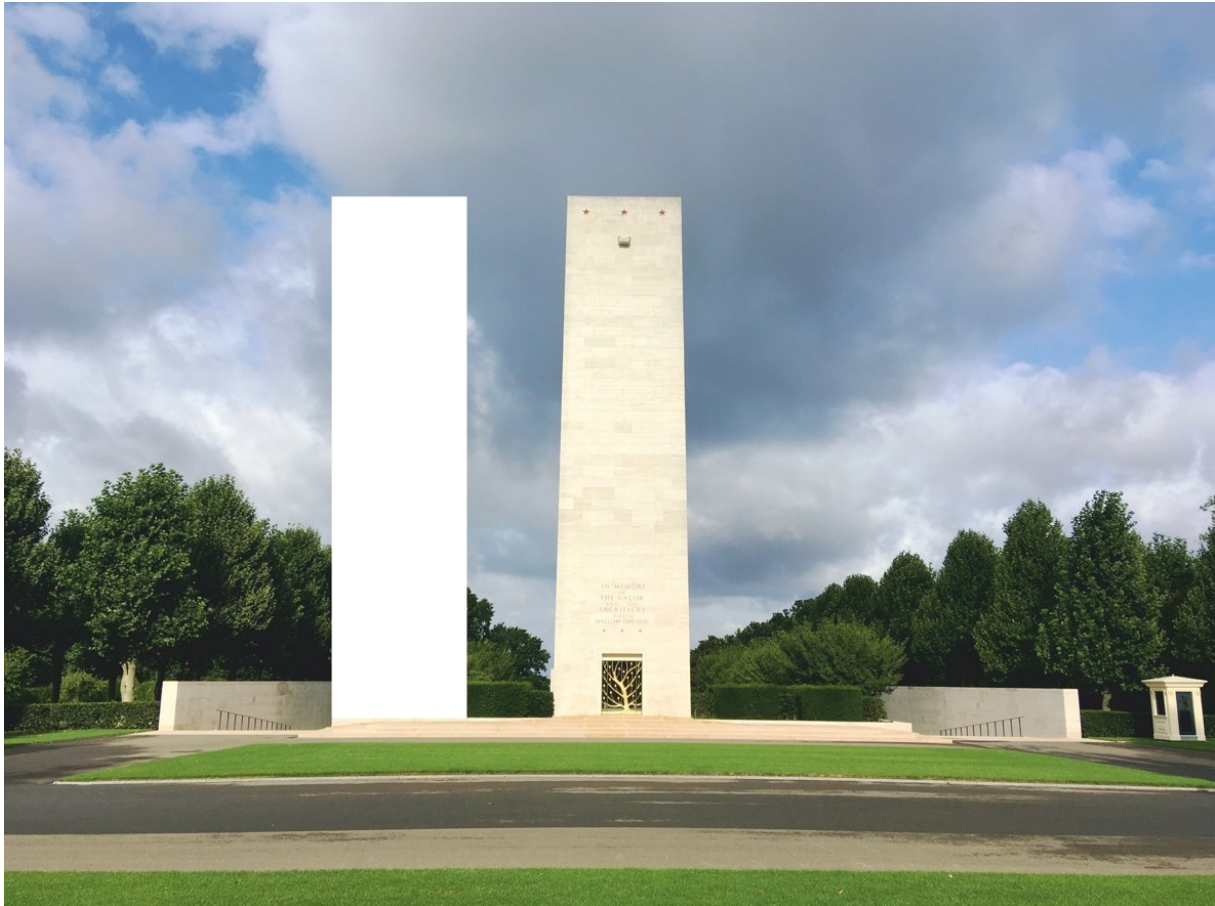
Alle beelden verwijzen naar tragische, iconische gebeurtenissen uit onze recente geschiedenis. Om de onaangename ervaring voor de toeschouwer te versterken, zonder daadwerkelijk macabere details te tonen, heeft Jonathan Wanders de foto's een desolaat, klinisch en unheimisch gevoel meegegeven.

Op geen enkel beeld zijn mensen of menselijke activiteiten waar te nemen. Niet in een normaliter drukke winkelstraat in Maastricht, niet aan het strand. De beelden tonen overwegend grauwe, weinig heldere tinten met bewolking. Hierdoor ontstaat er ook een scherp contrast met de heldere kleurvlakken. Deze kleurvlakken zijn dusdanig gepositioneerd dat ze de symmetrisch gefotografeerde beelden uit balans brengen. Tussen de censurerende kleurvlakken en de toeschouwer, de potentiële fotograaf, ontstaat een spanningsveld tussen afstand en nabijheid, aantrekken en afstoten. Op een zodanige afstand dat je het 'slachtoffer' goed genoeg kunt zien uit een gevoel van nieuwsgierigheid. Maar dan wel op een veilige afstand, zonder betrokken te raken.

Twin Towers, 2001 / -----, -----

Opvallend in de rij beelden is het eerste beeld: een zwart vlak met een witte rechthoek. Op het infobord wordt hiernaar verwezen door een zwarte horizontale balk. Het oorspronkelijke beeld liet een foto van de Amerikaanse Begraafplaats in Margraten zien, met in het midden de Memorial Tower. Dit (onderstaande) beeld heeft Jonathan ook gecommuniceerd tijdens het proces van *Disconnected / Reconnected*.

Het oorspronkelijk beeld met titel: Twin Towers, 2001 / Netherlands American Cemetery, Margraten

Dit beeld koppelt de aanslagen op de Twin Towers van 11 september 2001 met de Amerikaanse Begraafplaats in Margraten. Zowel de aanslagen als de Tweede Wereldoorlog zijn twee bepalende, iconische gebeurtenissen in onze recente geschiedenis. Dit beeld gaat over vrijheid, symboliek, conflicten, de rol van de Amerikanen, over verleden en heden, over ver weg en dichtbij. De Amerikaanse Begraafplaats in Margraten is onlosmakelijk verbonden met de inwoners en identiteit van de regio Zuid-Limburg.

Het was echter niet toegestaan de foto van de Amerikaanse Begraafplaats in Margraten te gebruiken voor het kunstproject. Na maanden gecommuniceerd te hebben met de Amerikaanse instantie American Battle Monuments Commission (ABMC) kreeg Jonathan ruim een week voor de start van het kunstproject de korte en enige verklaring per mail dat: "het kunstproject niet aansluit bij de missie van ABMC." Het verzoek om gebruik te maken van de foto van de Memorial Tower op de Amerikaanse Begraafplaats werd afgewezen. Na verzoek om uitleg heeft het ABMC een uitgebreide toelichting gegeven. Samengevat zien zij hun missie als een heilige plicht, waarbij ze het verhaal van diegenen die

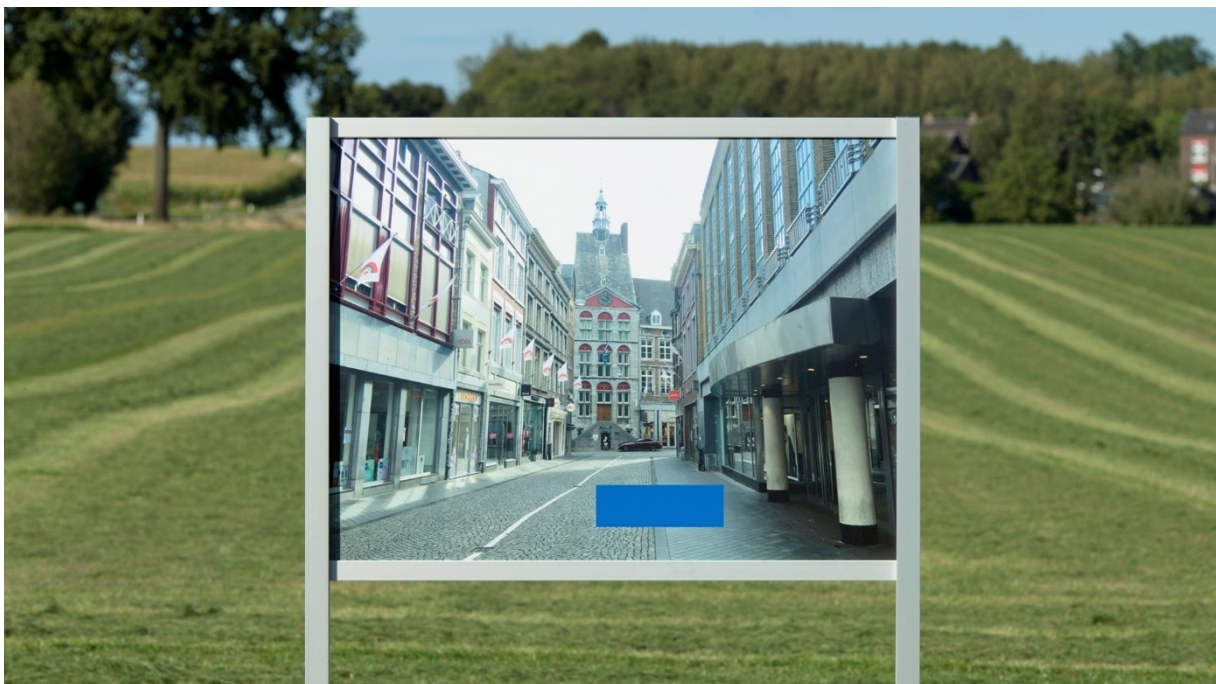
op hun locaties zijn begraven gedenken, eren en vertellen. Alle verzoeken die buiten de context van de missie van ABMC vallen worden afgewezen.

Gezien de goede relatie van Jonathan met de begraafplaats in Margraten, hij heeft er onder andere een graf geadopteerd en heeft nog maandelijks contact met de nabestaanden, heeft hij besloten het besluit van ABMC te respecteren. Echter, hij is het niet eens met het besluit. Het project gaat tenslotte over vrijheid en het blijven voeren van een open dialoog. Uit respect voor het kunstproject heeft hij daarom zelfcensuur toegepast door de foto én naam van de begraafplaats te censureren door er een zwart vlak overheen te plaatsen. Door deze artistieke oplossing blijft het beeld onderdeel van het ensemble én van de dialoog. Een dialoog die hij ook wil blijven voeren met het ABMC, zodat bij een toekomstige editie het oorspronkelijke beeld hopelijk wel te zien is.

Achteraf heeft Jonathan besloten om niet de gehele titel te censureren (zoals te zien op het infobord), maar enkel de naam en locatie van de begraafplaats.

De correcte titel is dan ook: Twin Towers, 2001 / -----, -----.

Theo van Gogh, 2004. Charlie Hebdo, 2015 / Grote Staat, Maastricht

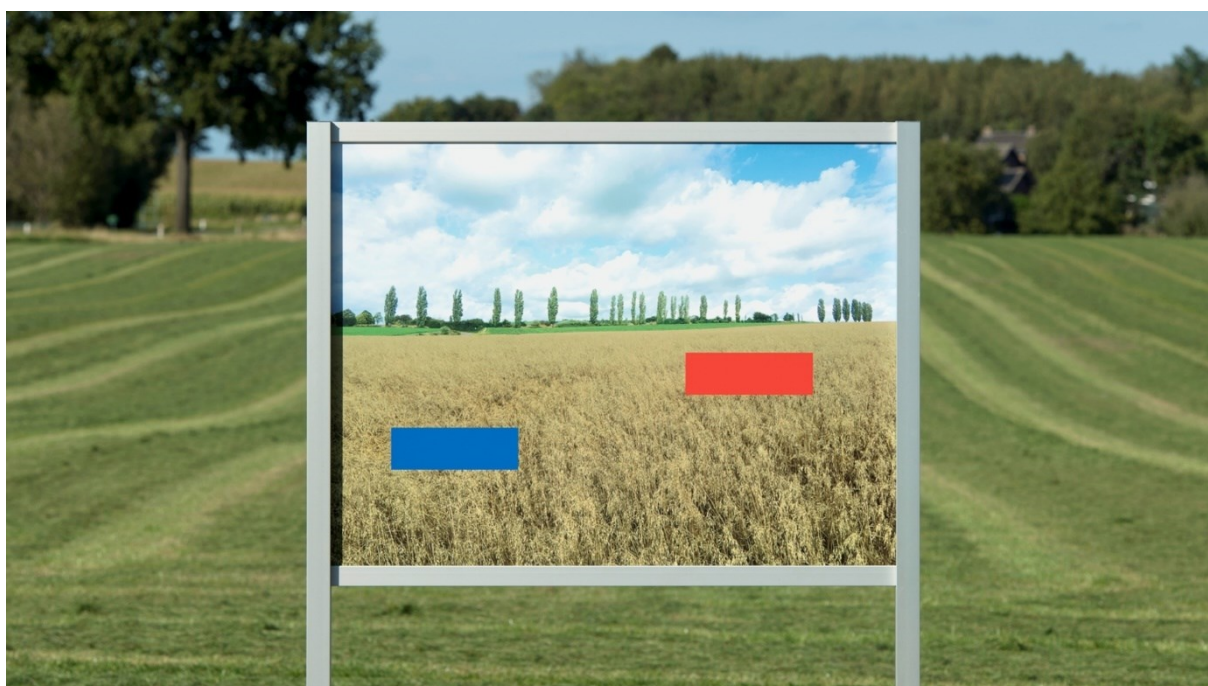
Dit beeld refereert aan twee tragische, iconische gebeurtenissen waar de vrijheid van meningsuiting centraal staat: de moord op Theo van Gogh op 2 november 2004 en de aanslag op Charlie Hebdo op 7 januari 2015. Aanslagen die (deels) op straat hebben plaatsgevonden. Het blauwe kleurvlak verwijst naar de Franse agent die in koelen bloede op straat werd doodgeschoten. De gruwelijke beelden hiervan hebben bij Jonathan een onuitwisbare indruk achtergelaten. Zowel de eerste foto van de vermoorde Theo van Gogh, als de video van de doodgeschoten agent werden gemaakt met mobiele telefoons.

De foto is gemaakt in een van de bekendste winkelstraten van Nederland: Grote Staat, Maastricht. Een drukke winkelstraat waar mensen komen om te consumeren, ontspannen, ontzorgen en het onderhouden van sociale contacten. Het koppelen van de tragische gebeurtenissen aan een dergelijke openbare plek laat een realiteit zien waaraan we tijdens het winkelen juist willen ontsnappen. Het unheimische gevoel wordt versterkt door de afwezigheid van mensen op een normaliter drukke plek, de auto op de achtergrond en de grauwe kleuren.

Het Dinghuis (met torentje) voegt een extra laag toe aan het beeld. Dit was een middeleeuws gerechtsgebouw. In de kelders, en later ook elders in het gebouw, bevonden zich gevangencellen.

Dat de foto is gemaakt tijdens de Covid-19 periode is af te leiden uit de witte vlaggen (met regenboog) en de witte streep op straat. Een periode waarin wij weer ervaren dat vrijheid niet vanzelfsprekend is.

MH17, 2014 / Akker, Wittem

Een akker in Wittem met op de achtergrond de markante rij Italiaanse populieren op de grens met Eys. Deze bomen geven het landschap zijn bijzondere Toscaanse uitstraling. Een terugkerend beeld in vele toeristische uitingen ter promotie van deze streek. Een bekende toeristische regio waar men komt om te ontspannen en genieten van een zorgeloze vakantie.

Vakantievliegtuig MH17 was op weg van Schiphol naar Kuala Lumpur toen de Boeing 777 op 17 juli 2014 boven het oorlogsgebied van Oost-Oekraïne werd neergehaald door een raket. Alle 298 inzittenden komen om het leven, waaronder 196 Nederlanders. Foto's van de gevolgen van deze ramp tonen wrakstukken, slachtoffers en hun bezittingen verspreid over een soortgelijk landschap als in Zuid-Limburg.

De kleurvlakken staan symbool voor de slachtoffers van de MH17. De rode en blauwe kleur verwijzen naar de kleuren van Malaysia Airlines, die te zien waren op de wrakstukken, en de vlag van Rusland.

Op 25 november 1944 stortte vlakbij deze plek, achter Klooster Wittem, de 20-jarige Amerikaanse piloot James W. Jeter neer met zijn vliegtuig. Hij kwam hierbij om het leven omdat zijn parachute niet openging. Jeter begeleidde bommenwerpers die olie-installaties in Duitsland zouden aanvallen. Op 13 september 2020 werd er een oorlogsmonument voor hem onthuld bij de kruising van Wittem, tegenover het tankstation.

Alan Kurdi, 2015 / Dagstrand, Oost-Maarland

Dit beeld refereert aan de dood van het Syrische jongetje Alan Kurdi. Op 2 september 2015 spoelde hij dood aan op het Turkse strand. Verdrongen in een poging weg te vluchten, op zoek naar veiligheid en een beter leven in Europa. Een droom die eindigde in een nachtmerrie. Het hele gezin was omgekomen. Alleen de vader heeft het overleefd.

Deze gebeurtenis heeft Jonathan het meest geraakt. Kinderen staan voor onschuld, voor de toekomst. Zelf heeft hij een jong zoontje.

De rechthoek verwijst naar het rode T-shirtje dat Alan droeg. De foto is genomen bij het dagstrand van Oost-Maarland. Een plek voor recreatie en ontspanning. Op slechts 1 kilometer van deze plek zijn er zowel in april als in augustus 2019 tientallen vluchtelingen uit een vrachtwagen gesprongen op de A2, bij Gronsveld en Eijsden. Een aantal vluchtelingen werd aangehouden, een aantal bleef spoorloos. Er waren ook minderjarigen bij.

Meer info:

https://www.limburger.nl/cnt/dmf20190411_00100806/calais-bij-gronsveld en

https://www.limburger.nl/cnt/dmf20190807_00117604/zeker-niet-de-eerste-verstekelingen-die-in-limburg-uit-een-truck-klimmen

Update (30 oktober 2020)

In relatie tot bovenstaande thematiek en context zijn ook deze berichten uit oktober 2020 relevant:

- Verstekelingen springen uit vrachtwagen op parkeerplaats A2 (28 oktober 2020):
https://www.limburger.nl/cnt/dmf20201028_94493480 +
<https://www.burgernet.nl/burgernet/3178643>
- Arabisch jongetje (10) duikt zonder familie op bij tankstation: 'Alleen uit Syrië gekomen' (28 oktober 2020): https://www.limburger.nl/cnt/dmf20201028_94919058
- Reconstructie: migrant Tran Ngoc Hieu stikte in koeltruck des doods nadat hij uit opvang Cadier en Keer was weggelopen (18 oktober 2020):
https://www.limburger.nl/cnt/dmf20201018_92739693

Brussel, 2016 / Treinstation, Eijdsden

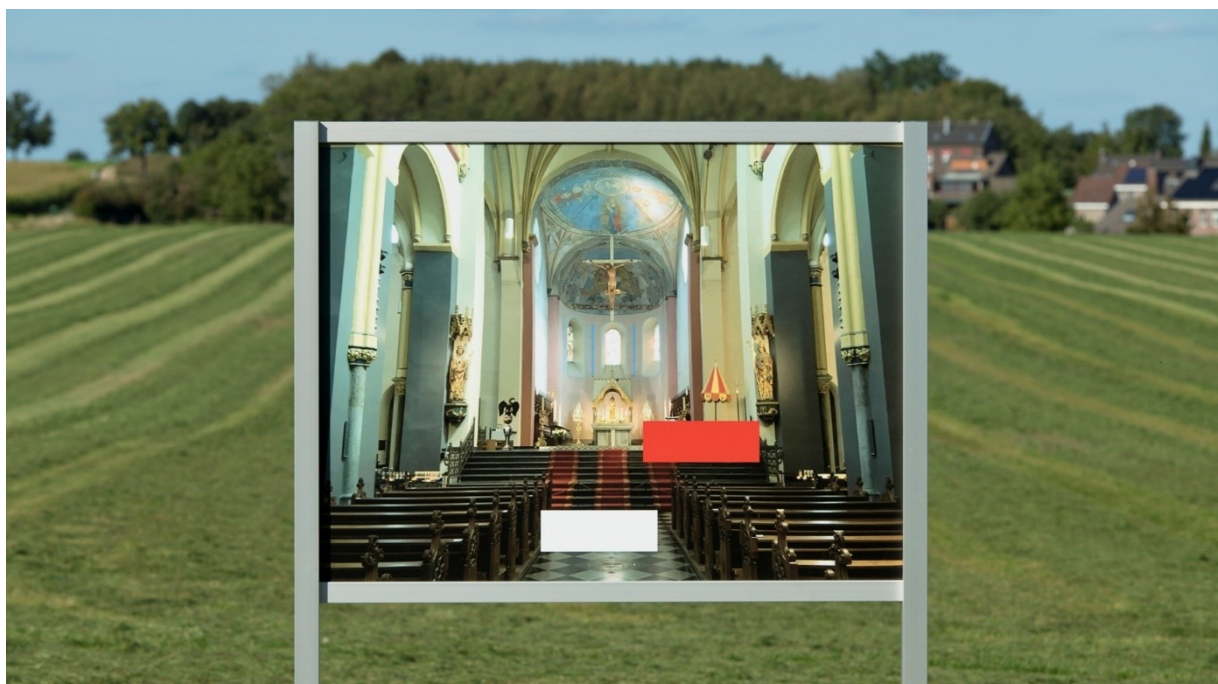

Het treinstation in Eijsden. Van hieruit ben je binnen 1,5 uur met de trein in Brussel. Op 22 maart 2016 vonden de aanslagen in de Brusselse metro (Maalbeek) en op vliegveld Zaventem plaats. Tientallen doden en vele gewonden waren het gevolg. Dit beeld verwijst naar misschien wel de bekendste foto van de aanslagen in Brussel: de twee gewonde vrouwen die vlak na de explosies op een bankje zitten op de luchthaven van Zaventem. Een foto gemaakt door de Georgische journaliste Ketevan Kardava, met haar mobieltje.

De kleuren, wit en rood, zijn gekozen vanwege de symbolische betekenis, de contrastwerking en omdat ze al deel uitmaakten van het kleurenpalet van de beeldenreeks. De kleur wit staat voor onschuld en vrede. Rood staat voor bloed, leven en oorlog. De kleuren contrasteren mooi met de achtergrond en met elkaar.

In de vroege morgen van 10 november 1918 was het station in Eijsden even wereldnieuws dankzij de vluchtende Duitse keizer Wilhelm II. De keizer had asiel aangevraagd in het neutrale Nederland en moest tot de ochtend van 12 november wachten op het station van Eijsden voordat hij het bericht ontving dat zijn asielaanvraag was goedgekeurd. Inmiddels was op 11 november 1918 de wapenstilstand getekend. Het einde van de Eerste Wereldoorlog.

Christchurch. Sri Lanka, 2019 / Sint Servaasbasiliek, Maastricht

Op 15 maart 2019 vonden er aanslagen plaats bij twee moskeeën in de stad Christchurch, Nieuw-Zeeland. Er vielen 51 doden. De dodelijkste schietpartij in Nieuw-Zeeland in de moderne tijd. Een maand later, op paaszondag 21 april 2019, vonden er acht aanslagen plaats in Sri Lanka. Onder meer drie rooms-katholieke kerken en drie luxe hotels waren het doelwit. Er vielen ongeveer 253 doden en ca. 500 gewonden. De aanslagen in Sri Lanka lijken bedoeld als vergelding voor de terreuraanslagen in Christchurch. Een cyclus van geweld.

Dit beeld verwijst naar beide aanslagen en maakt de koppeling met de Sint Servaasbasiliek in Maastricht. De oudste nog bestaande kerk van Nederland. Het complex is nog altijd een middelpunt in het katholieke leven, dat zo kenmerkend is voor de religieuze sfeer en volkscultuur in Zuid-Limburg. De Sint Servaas heeft een belangrijke bedevaartfunctie, waaruit ook de bekendste Nederlandse heiligdomsvaart is voortgevloeid: de zevenjaarlijkse Heiligdomsvaart van Maastricht.

De kleuren, wit en rood, zijn gekozen vanwege de symbolische betekenis, de contrastwerking en omdat ze al deel uitmaakten van het kleurenpalet van de beeldenreeks. In het katholieke geloof wordt de kleur wit gebruikt tijdens de Paastijd. Rood symboliseert het bloed van de martelaren en het vuur van de Heilige Geest. De kleuren contrasteren mooi met de achtergrond en met elkaar.